

How Does My Country Grow? Economic Advice Through Storytelling

Data opublikowania: 13.12.2015

Zrecenzował(a) dr Jarosław Nazarczuk Redakcja naukowa mgr Andrzej Klimczuk

Książka Briana Pinto, pt. „How Does My Country Grow? Economic Advice Through Storytelling”, pomimo swojego – wydawać by się mogło – dziwnie brzmiącego tytułu jest pasjonującą przygodą przez świat ekonomii rozwoju, serwowaną w prosty i przejrzysty sposób, opartą na licznych przykładach z życia gospodarczego wybranych gospodarek narodowych. To bez wątpienia świetna książka, obejmująca ważne i jednocześnie mocno ugruntowane zagadnienia wzrostu i rozwoju, a także długu publicznego w teorii ekonomii, znajdująca duże zainteresowanie wśród uznanych ekonomistów, w tym noblistów. Pozytywne opinie takich specjalistów, jak: Robert E. Lucas, Philippe Aghion, Robert C. Waggoner, Gene Grossman, Robert J. Shiller, Arthur M. Okun oraz Olivier Blanchard, stanowią wystarczającą zachętę do tego by sięgnąć po tę książkę i jednocześnie gwarantują wysoki poziom merytoryczny prezentowanych treści.

To czym książka zachwyca to przede wszystkim nowe, oryginalne spojrzenie na współczesne problemy rozwoju z punktu widzenia epizodów poszczególnych krajów. Jak podkreśla sam autor w przedmowie, „prawda ekonomiczna jest ze swojej natury bardziej epizodyczna niż uniwersalna” (s. IV). Stąd też proponuje on odejście od tradycyjnej analizy prowadzonej w głównym nurcie ekonomii, która skupia się na poszukiwaniu czynników/elementów wspólnych dla wybranych procesów w wymiarze międzynarodowym, np. uwarunkowań wzrostu gospodarczego. Autor proponuje przyjęcie koncepcji „ekonomii krajów” jako oddzielnej gałęzi ekonomii, pozwalającej uchwycić unikatowość zjawisk zachodzących w danej gospodarce, często mających swoje umocowanie w zależności od przeszłej ścieżki rozwoju kraju. Sam Pinto jednak przestrzega przed zbyt daleko idącą unikatowością, wskazując obszary wymagające tradycyjnego podejścia (i wiedzy) do przeprowadzenia rzetelnej analizy.

Podstawowym celem pracy jest analiza debaty publicznej i reform, jakie: (1) przybliżyły wybrane kraje Europy Środkowej i Wschodniej do gospodarek rynkowych, a także (2) były powiązane z kryzysami gospodarek wschodzących w latach 1997–2001 oraz ich późniejszymi następstwami. Szczególną uwagę autor przykładą do analizy relacji zachodzącej na styku dwóch kategorii – wzrostu gospodarczego i długu publicznego. Poprzez przegląd wybranych przypadków krajów, bazując na swoim długoletnim doświadczeniu zawodowym, jako ekonomisty w Banku Światowym, Pinto wskazuje dobre i złe przykłady wykorzystania różnych podejść do prowadzonej polityki rozwoju.

Książka jest podzielona na cztery części. W pierwszej autor przedstawia bieżący stan wiedzy na temat teorii wzrostu gospodarczego, odnosząc się jednocześnie do możliwości adaptacji tej wiedzy do działań podejmowanych przez polityków w postaci rekomendacji do prowadzonej polityki rozwoju. Część druga stanowi natomiast przegląd czterech przypadków krajów: Polski, Rosji, Kenii i Indii. Prezentowane w tych podrozdziałach kwestie, bazują na wiedzy teoretycznej oraz doświadczeniach praktycznych autora podczas wizytacji tych krajów. Jako ekonomista Banku Światowego Pinto miał okazję na obserwację zmian zachodzących w wyżej wymienionych gospodarkach, a także współtworzenia polityki rozwoju, dlatego prezentowane w książce informacje pochodzą niejako z „pierwszej ręki” i części z nich nie można się doszukać w innych opracowaniach naukowych [1]. To bez wątpienia najciekawsza część książki. Dodatkowo, w opozycji do analizowanych przypadków wyżej wymienionych gospodarek przedstawia on historie Brazylii i Turcji, które zmagając się z wysoką inflacją i zadłużeniem, stanowiły ważny punkt do debaty publicznej, wskazując dlaczego przykładanie dużej uwagi do odpowiedniej relacji między zadłużeniem publicznym, obsługą długu a wzrostem gospodarczym jest tak istotne. Część trzecia stanowi przegląd debaty publicznej z ostatniej dekady narastającej po kryzysach krajów wschodzących lat 1997–2001 (analizowanych do światowego kryzysu finansowego 2008–2009) oraz możliwych sposobów ich rozwiązania. Tę część książki wieńczy zestaw lekcji i zasad płynących z analizy wyżej wymienionych kryzysów i dotychczasowych ścieżek rozwoju wybranych krajów, a także wskazówki do dalszych działań koniecznych do podjęcia w przyszłości, które pozwalają ograniczyć podatność gospodarek na kolejne kryzysy.

Ostatnią część książki stanowią załączniki, których jest aż sześć. Zawierają one opis, niekiedy bardziej sformalizowany matematycznie (stąd nie do końca pasujący do głównej części książki utrzymanej w kanonie opowiadania), zagadnień tj.: neoklasyczna teoria wzrostu gospodarczego, ocena zrównoważenia długu publicznego (realizowana przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy), konwersje zadłużenia w Rosji i Argentynie, trzy generacje modeli kryzysów, mechanizm restrukturyzacji długu państwowego [2] oraz elastyczna linia kredytowa Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Ich włączenie do książki pozwala czytelnikowi na lepsze zrozumienie instrumentów przeciwdziałającym kryzysom zadłużeniowym w gospodarkach narodowych w okresach szczególnej burzliwości na rynkach światowych, jednocześnie upraszczając główny tekst książki. Podobnie, w głównej części tekstu w ramach zostały zamieszczone poboczne przykłady lub bardziej złożone zagadnienia, aby nie odciągać czytelnika od głównego wywodu.

Jednym ze szczegółowo analizowanych krajów jest Polska. Pinto przedstawia m.in. arkany związane z niepewnością związaną z wprowadzeniem pakietu reform przybliżających Polskę do gospodarki rynkowej na początku lat 90. poprzedniego stulecia, zaproponowane przez prof. Leszka Balcerowicza i jego zespół. Szczególną uwagę autor przykładą do przedstawienia bezpośrednich działań podejmowanych przez siebie i współpracowników, polegających m.in. na obserwacji zachowań przedsiębiorstw państwowych w latach 1991-1992, które posłużyły do monitorowania efektywności realizowanych reform. Wśród czynników jakie przesądziły o sukcesie Polski na swojej drodze ku transformacji i budowania podstaw mikroekonomicznego wzrostu identyfikuje on (s. 73): silne ograniczenia budżetowe kraju, konkurencję na rynku towarów ze strony importu oraz wprowadzenie realnego kursu walutowego (tzw. mikropolityczne trio). Do pewnego stopnia w tym względzie, zdaniem autora książki, istotne były również indywidualne postawy menadżerów dużych firm oraz wynegocjowane redukcje zadłużenia z wierzycielami Polski.

Książkę wieńczę wnioski, będące wynikiem uprzednich analiz przypadków krajów. Zostały one skierowane do krajów o niskim poziomie rozwoju, które mogą ułatwić im konwergencję z bardziej zamożnymi gospodarkami lub przynajmniej zwiększyć tempo procesu doganiania. Aby zwiększyć stopę inwestycji a także potencjalnie ułatwić domknięcie luki technologicznej z zamożnymi gospodarkami kraje rozwijające się [3], a w szczególności gospodarki o niskim poziomie dochodu powinny (s. 198): (1) wprowadzić sensowne ograniczenia wydatków budżetowych dla rządu, (2) wdrożyć mikropolityczne trio oraz (3) lepiej zarządzać zmiennością gospodarczą, szczególnie pochodzącą z krajowych źródeł. Powyższe cele, będąc silnie ze sobą powiązane, pokazują, że dynamiczny wzrost wymaga szerokiego pakietu stosowanych polityk. Oczywiście, uzupełnieniem powyższych priorytetów jest dobre zarządzanie oraz rozwój silnych instytucji fiskalnych, finansowych i sądowych.

Kto powinien przeczytać książkę? Przede wszystkim osoby zainteresowane zagadnieniami makroekonomii, polityki gospodarczej, finansów publicznych, kryzysów ekonomicznych czy transformacji ustrojowej oraz praktycy gospodarczy. Książka stanowi niezwykle kompendium wiedzy na temat zmian zachodzących na wybranych rynkach w okresach istotnych przemian lub wahań koniunktury gospodarczej. Z uwagi na liczne przykłady (opierające się na doświadczeniach autora) i kompleksowość poruszanych zagadnień, a także uniwersalne wnioski, książka Pinto stanowi wartościową pozycję na półce w bibliotece makroekonomisty.

Przypisy:

[1] Por. Jane Hardy, *Nowy polski kapitalizm*, Książka i Prasa, Warszawa 2010; Jeffrey Sachs, *Poland's jump to the market economy*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts 1993.

[2] Por. Naomi Klein, *Doktryna szoku: jak współczesny kapitalizm wykorzystuje klęski żywiołowe i kryzysy społeczne*, Wyd. Muza, Warszawa 2014.

[3] Koncepcja krajów rozwijających się jest dość poważnie krytykowana we współczesnej literaturze przedmiotu z uwagi na dość nieprecyzyjnie określenie krajów o niskim poziomie dochodu na rzecz pojęcia „kraje globalnego południa”, które nie jest tak wartościujące.

Sposób cytowania:

dr Jarosław Nazarczuk: Recenzja: Brian Pinto: How Does My Country Grow? Economic Advice Through Story-Telling, 2014, w: <https://www.pol-int.org/pl/node/2187#r3540>.

<https://www.pol-int.org/pl/node/2187?j5Q6rewycZ5HtUDXTWpx7UZE=1&r=3540>